

ամէն հշաները կըզը՝ Պուստիուշ (= աղբարակն) քրդին աւերակիւթեն է. և արդեալիք այս աւերակին 12—14 գլուխուր, ուրեմն չեսանուն կիս օրւան հնաւուրութեամբ, Եղուկերին պատեւեան կըզըն կը գտնեա, և և մաս է այս ախնազիցըներուու, որոնցից կը ըզնէ երասիսից օժանդակ գետը Գառազու, Ալյասկավ Պուստիուշը մէջ Փառափունիս անձն սուսուցեցա, և մի մինչնյա ժամանակ հաստատուցաց, որ Խորեանց Մնենու թագւարքին մէջ շինուածն է (էջ 170—171):

միշտ երեք և նույնական առաջարկ գտնողն յանձնանան կը ստորագրեմ, որ սու ամենայնի համաձայն է բարակառնոթեան, ի բաց առաւել Համբարձում Տեղինակութիւնը. պատ զի, ինչպէս որ ստորագրած է արձնագրութիւններն, իսկդեւան թագուաց գործն է (5-6):

Աղջոքը թիւնո գրութեան սը շատ սահման եւ հմայէ է, եւ աղասին ապա սրով մը գրուած է ո՞ւ սուար հաստին ցիկը Ընդհացում անձնաբոյթ, ստուանդ թէ շատ հաճոյացն է. եւ լի է ազգաբական, տեղաբական եւն շատ մը մշցագին եւ ոշագործ գիւղուորթիւններով:

Ենշատութեան պատման համեմ այս պարագան՝ որ ուղղագութ է Ներքանին Հայոց քայլ միջամակարծեաւը ին խօսի, եւ անանց քաղաքական թշուառ վիճակին վայ կարսէից սրբութիւն. օրինակ կը միայն յառաջ բերենք (Ել' 192). Սահակ Եվլուսան Մրցանակներ բնակչութ վրայ փորագործական Աւետարանին խօսէն – Որ ունենալու էւր եւ դոյ զնին ի՞ւ, և ի՞նչ որդեմ. Մաթթ. ք. 38. – առիթ առնելով՝ «Յիհաւի, կըսէ, բռնաւորդ խօսիս ամենաանհ նշանակութեաւուն առաջակիր է Հայոց ժողովութիւն, եւ անոն մէն մի անգամին. Մեր ալորդ ու կենորութեան միջոցին ասոր գտնն ապացյաններուն հանդիպեցանին» – Ներքածավթեան սկզբան համակարգի խօսքերով կը ցըւէ. Հայ ապդիք գէմ Եւրոպացու ուսանա կազմաց ու եւ պահ տեսաւունենաւ, առանք եւ սկսնակա

յար ու ը պար տառափար ք է ապա զ պար ա պար ա պար ի ներ ։ Հայաստան երկիր մը եւ, որուն վասյ՝ դարբաս ինչպէս հին ժամանակներն, շատ կը խօսուի, բայց շատ քիչ բայց ծանօթ է ։ Գրտեն թէ ամսանոյց լեռների շրջապատճեն բարձրագույն մինչ է, բայց թէ պայ լինենքուն Ամջ ընդ արձակի մշակելի եւ արդա անդ զաշտակներ ալ կան, այս շատ քիչերուն ինայ ծանօթ ըլլու։ Հայուն կը հասդիպիս՝ արդի ճանապարհորդական յարսթերուն թեեն շշափուող շատ մը կայսեներուն Ամջ, այսպէս՝ ի կ. Պոլիս, Զմիւնիք, նգիպասա, առաջ եւ անձաւ փորիր կանոնու, թէ նա մարտիպի վաճառական է, առափի կարդ անցած խրամանդութիւն ունի, եւ շատ անցամ ասոր չափ ալ անփառութիւն, եւ այս բնագույն գուրք, ի փիւրա հնագիպաս ու իրու յատկութիւններն ու զեւորներ, լրացրուներ, հնագէտներ՝ ։ Եւ գրտսիստար ոչ միայն ասոնք է կը կազմն իրենց արդա գաստանանք. թէ ի Հայաստան գրիւրական բնագույն բարձրագույն բարձրագալական աւելի է Թռուզ, թէ հայ գիշ-զայցն ասկաւագտ է, ինչ թագածուն Թռեան եւ գումարութիւններ ի հոռ

կը մշտէ, Հայրենասէր է, հաստատաբնակ է եւ
արտաքի կարգի սիրով յարեալ իր երրիթն, նոյն
իսկ երբ քրդական ընչարացաց պատճենն է ասան-
թիւնը եւ թաւքացած համայականութիւնն ամեն
բան յափառակէ իրմէ, եւ իր կենակն ամեն ժամ
վտանգի մէջ է, — այս բանը՝ Հայաստան իրապէս
եւ լրջօրէն ճամբորդող քիչէրը միան զիստն, եւ
արևմտացեալ Նախապաշտօնն հաւասակ հաւա-
տացնեն առայս մեծ ժուռաբութիւնն էր ինքն։
Հասաւէի քիչ ծանօթ են այս պատճենն զեւս-
քերն ու պայմանները, որոնց հիման վրայ լցցած
ու բռնած են այսօրւան հանգամները։

Փափաքելի է անշուշտ՝ հետապրբական
դրուեեան գեթ ամեն կարառուն մասերը
թարգմանարա ներկայացնել Հանգիսի ընթեր-
ցողաց. Կը յսանանք թէ ՄԵծ. Հ. Յ. Տաշեան այս
փափաքը կը լըսպնէ քիչ ժամանեեն, ինչպէս որ
ժամանակա խոսացած էր Հանգիսի մէջ. Յա-
մենան գեպ գտնէ ներածութիւնում թարգ-
մանարա անօնտացընել թիւնում իւնի անտե-
ղակներուն: Իսկ գերմաներէն դիտցողներուն ներ-
մանէս կը յանձնարաքենք ամբողջ գործին ընթեր-
ցում:

Մեծարդոյ Հեղինակին եւ իւր Ռւզինցին ալ՝
յանուն հայ ապդէ Հրապարակաւ կը յայտնենք
մեր երախագիտութիւնու ու չորհակարգութիւնը,
որ մեր հայրենինց հետազոտութեան համար անա-
սելի նեղութեանց յանձնառու եղած են, շատ
անգամ կենաց իսկ վուանդաւ:

Հ. Պ. ԶԱՅԵՐԵԱՆ

ԵՒԾԱՑԿԱՐԵՎՆ. Հայ երեւելներու կենսագործիւնները, լուսանկանները, ձեռագիրները եւն, 1512-1912. կամաց Վ. Գ. Զարդարեան. Կ.Պէիս, Վ. եւ Պ. Զարդարեան եղապք, 1909, 4°. Պրակ Ա-թ. Էջ 1-144: Գին
1 պրակի 2 որչ.:

Գեղեցիկ խորհուրդ մ' առնեցած է Վ. Գ. Զարդարեանի հայ ասպարութեան 400 ամառ յարեւանի առթիվ (1512-19) այդ շրջանի ազգային պատմութեան եւ մատունագրութեան մէջ երեւելի անձնաւորութեանց համառակ կենսագրութիւնը, դիմանիկարենը, ձեռագիրենը ու կարեւոր գործերու — լրագիրենը և նմանաւորութիւնը հրատարակել հաւատազնի մը մէջ. Գործը սկսած է պարէն Հրատարակութիւն լրակ առ պրակ, որ ինչպէս կը խստացաւիք — մինչեւ 1912 պատի աւարտի 4 համարի մէջ:

Աղին նուեր մը հայ գպրութեան :
Աշխան ունեն այդ Հրատակութեան Ա-Թ
պրակիները, ը եթել թշթիվ վրայ, պեսսու բավանդա-
կութեամբ, զարդարուած բազմաթիւ լուսատիպ
պատեհիներով, որ լաւ ապաւութիւն կը թողաւ :
Գործը նպաստին է ներայացնելի հայ
Հաստատեած մեռն առ առ առ առ առ առ առ :

տեսանելի՝ շօշափեմ իրինակաւ։ Այսպիսի ծրագրով
բնական է թէ մասնադիտաց համոր շատ քիչ
նորութիւն պար զանուի հնոն, բայց հնապարզը բա-
կան է միտս։ Եւնաեւ կարեւոր նորութիւններ կրնայ
ապահովի՝ նկատենալ փոխթաճան կազմողին ան-
նոնջ եռանգը, որ աշխատաթիւն, ծակաբ չի
ինայեր լաւ, բազմադյոյն ընծայելու ձեռնորկու-
թիւնը։

մերազնեալը ոգտուին անկէ։ Այս դասադիրքն՝
լեզուն ինք իրմէ սորիւու համար չէ, ինչը ես որ
սխալմամբ Ա. Հասորին կազին վայ գրասեա է. այլ
պարզապես գործիք ինչ է մեթոդն առեցիք քայլ
դապղագէ գասառուին ձեռքը. կամ թէ ըստնէ,
աւանդելի դասերուն յօրինածական մեռակ ա-
տազնենքն են, որիք դասառուին բերնին եւ շար-

Թերութիւն մը յատկապէս աշքի կը զարնէ աշխատաթիւնան մէջ, յօրնուածութեան չդույնթիւնը՝ կազմով ընաւ միտ չէ դրած նիթից յօրնուածական դասաւորթեան՝ ըլլայ ժամանակագրական, ըստայ նիթիւ ական, որ ըստ անհամայ ապաւորթիւն կ'ընէ ընթերցողն վըայ. տիառանները, անձնաւորութիւնը գարեւ գար եւ եւ յուսպէ անդադար շարժման մէջ են. թոհ եւ բոհ իհամիւ մէջ, նման արկի մը, որ ամեազգի դրամը հիւ, նոր, մէծարտէք կամ դոյզն, իմաստուած է. պայտէն առաջին երկու պրակիւրուն նիթուց յաջորդութիւնն է. Խրիման Կաթողիկոս († 1907), Մ. Նարանցական († 1866), Յարութիւն Ամրագէցնական († 1834), Պ. Օսկան (1862), Ա. Հայունչիւր († 1866), Յոհէ. Քեմպիտիպան († 1882), Պուհաս Կաթ. († 1799), Ֆիղիքս Պուռ Պատուելի († 1855) եւ այսպէս յուտաշ, մերթ հին մերթ նոր, մերթ եւելցական եւ մերթ աշխարհական։ Լաւագոյն պիտի ըստա անցուած եթէ ընտրուէր յօրնուածածութիւն, ի թիւ չըջնա չըջնայ յաջորդէին դէմքէնք, որով գեղեցիկ համայնապատկերի մէջ ներկայացած պիտի ըլլար հայ անցեալ կեանքը՝ իրականի համապատասխան դոյզներգ։

Այսօտ Հանգերձ մենք դրուատելի կը գտի
Յարդ. Զարդարեանի ձեռնարկութիւնն եւ ամեն
մասամբ արժանի խախուանաց իբրև անդրա
իւր տեսակին մէջ. Vivat, crescat, floreat!

Հ. Վ. ԱԿԽԵԲԱՆ

LE FRANÇAIS. — Cours complet pour l'enseignement direct de la langue française. 1. partie, 1908.
3 npz. — 2. partie, 1910. 5 npz. (Французский язык для обучения)

Այս անուամբ երկու հատորիկները լցոյ տեսան վերջին՝ հրատարակութեամբ Պ. Պալէնց գրատան։ Հեղինակը հետևած է քայլ առ քայլ Բերլիցի մեթոդով, որ աւտորի ուն է կենցանի լցուանեռով գործակած առաջցման։ Խերցինան մեթոդի առ աւելիթեամբ զայլ փոսին աւելորդ է, վճառ զի անոր անհերթի վիճանե են երրորդի եւ Ամբրի-կայի ամեն դիմաւոր քաջազներուն մէջ հաստատուած գպրոցների, որոնց մէջ այս մեթոդով կ'առանդուած կ'ենադարձ լցուաների զարգանակի յաջողութեամբ։ Պալէնց գրատառն ունց մեթոդի գաղղթերու ատաղձները կ'ընծայէ Հայցու ալ։ Ընդհակա եւկ այս ընծային եւ կը մաղթենք որ